

Nesoglasje na razorožitveni konferenci v Ženevi

Francoska delegacija pobija ameriški načrt. Konferenca ignorirala sovjetske propozicije glede redukcije oboroževanja

Ženeva, 13. apr.—Francoska delegacija na razorožitveni konferenci je uverjena, da bo ameriški načrt glede odprave takozvanega napadalnega orožja pokopan. To orožje so tanki, težka artiljerija in strupeni plini. O tem načrtu bo posebni komitej danes podal svoj odlok. Francoski premijer Tardieu je imel večeraj daljši govor, v katerem je kritiziral ameriški načrt. Rekel je, da ne vsebuje garancij varnosti in ne more preprečiti vojne. Jezil se je tudi, ker ni bila Francija informirana prej o tem načrtu kot je bila Švica in Velika Britanija.

Proti koncu tedna bo ameriški državni tajnik Stimson prišel v Ženevo in se udeležil diskuzij na razorožitveni konferenci. Kakšno stališče bo Stimson zavzel, se še ne ve. Momentalno izgleda, da je nesporazum med francosko in ameriško delegacijo ne-premostljiv.

Maksim Litvinov, načelnik sovjetske delegacije, je večeraj izjavil, da bo sovjetska Rusija podpirala vsak načrt, ki naj bi onemogočil vojno. Za to pa je potrebna splošna razorožitev. Zagovarjal je sovjetski predlog, da se vse armade nad dvostoto tisoč mož zmanjšajo za 50%, armade med 30,000 in 200,000 mož pa za pet odstotkov. Slično se naj reducira tudi zračne in pomorske oborožene sile. Ker so velesile odklonile podporo sovjetskemu načrtu, je bil mirno pokopan.

Svet Lige narodov je večeraj tudi formalno priznal izjavljene podonavske konference, ki se je zadnji teden vršila v Londonu. Vprašanje finančne pomoči tem državam bo ponovno prišlo na razpravo v prihodnjem mesecu.

Rezultat primarnih volitev v Illinoisu

Chicago, 13. apr.—Zadnji terek so bile v Illinoisu primarne volitve za imenovanje kandidator republikanske in demokratske stranke za splošne volitve prihodnje jeseni. Len Small, bivši guverner, je spet republikanski kandidat za guvernerja, sodnik Henry Horner je pa demokratski kandidat za to mesto. Za zveznega senatorja je nominiran Otis F. Glenn na republikanski strani, William H. Dietrich pa na demokratski strani. Za državnega pravdnika v okraju Cook John A. Swanson, republikanec in Thomas J. Courtney, demokrat. Dalje so bili nominirani kandidati za ostale uradnike v vseh okrajih, državne uradnike, kongresnike, državne reprezentante in senatorje, krajevne in narodne odbornike stranke in delegate za narodne konvencije.

Burbonski demokrat podpira administracijo

Washington, D. C.—Senator Robinson iz Arkanzasa podpira Hooverjevo administracijo, ki priporoča odpravo nekaterih vladnih birojev in redukcije plač zveznih uslužbencev. Robinson je rekel v senatu, da je na delu ločljiva, ki hoče preprečiti Hooverjev načrt, toda on ga bo vseeno podpiral. Dejal je, da so cene življenjskim potrebščin za 50% nižje kot pred dvema letoma in zato je redukcija plač upravičena. Senator Vanderburg iz Michiganu se je pridružil Robinsonovi zahteve glede redukcije.

Redukcije za mornarje

Gallipolis, O.—Organizirani mornarji, ki so zaposleni na lad-jah, katere vzdržujejo transportacijo po reki med Charlestonom, W. Va., in Louisvilleom, Ky., so sprejeli redukcijo mezde za deset odstotkov.

Napoveduje uspeh komunizma v Evropi

V desetih letih bo zavladal nad velikim delom Evrope, pravi Williams

Buffalo, N. Y.—(FP)—David Rhys Williams, ki je v zadnjih letih večkrat obiskal sovjetsko Rusijo, je na konferenci tukajšnje postojanke Lige za industrijsko demokracijo dejal, da bo v prihodnjih desetih ali petnajstih letih komunizem zavladal nad velikim delom Evrope. "Niti druga svetovna vojna, ki se obeta, ne bo mogla preprečiti napredka komunističnega gibanja v Evropi," je dejal Williams. "Komunistična propaganda se širi in dobiva čedalje več pristašev v skoro vseh evropskih državah. Ako bo prihodnji petletni načrt, ki ga pripravljata sovjetska vlada, uspel, tedaj je ni sile, ki bi ustavila napredok komunizma. "Sovjetska Rusija zaznamuje v zadnjem desetletju velikanske uspehe. Odpravila je brezposelnost, prostitucijo, omejila boleznino in zmanjšala število smrtnih slučajev ter dvignila življenjski standard ruskih mas na stopnjo, s katero se ne more ponašati nobena druga evropska država."

Mokraška predloga pred zbornico

Ameriška delavska federacija podpira zakonski osnutek, ki dovoljuje varjenje piva z 2.75 odst. alkohola

Washington, D. C., 13. apr.—Agitacija, da nižja zbornica vzame v pretres predlogo glede legaliziranja varjenja piva, ki bi vsebovalo 2.75% alkohola, je ponovno oživela. Petičijo, da odsek za poto in sredstva predloži načrt v zbornici in svrhu diskuzije, je večeraj podpisalo osemdeset kongresnikov, potrebuje se pa 145 podpisov, da pride predloga na razpravo.

Predlogo sta sestavila kongresnika John J. O'Connor in William E. Hull. Zagovorniki predloge pravijo, da bi vlada dobila pol milijarde dohodkov na leto, ako bo načrt, ki določa tri cente davka na pajnt piva, uzakonjen. Ako bo petičija dobila 145 podpisov, tedaj se bo otvorila diskuzija o predlogi 25. aprila ali pa 9. maja. Kongresnik O'Connor je dejal, da ima načrt veliko število pristašev. "Za načrt se je zavzela tudi Ameriška delavska federacija. Eksekutivni komitej je poslal odprto pismo kongresnikom, v katerem jih urgira, naj podpisajo petičijo, "da bo ameriško ljudstvo vedelo, kakšno stališče zavzemajo njihovi zastopniki o vprašanju, katerega milijoni volilcev smatrajo za zelo važnega." Eksekutivni komitej dalje pravi, da ne bi nobena druga zakonodaja prinesla tako zadovoljivega rezultata kot sprejetje O'Connor-Hullove predloge.

Doakovi agentje navalili v sodno dvorano

Aberdeen, Wash.—Tekom obravnave proti trem komunistom, ki so bili obtoženi kršenja zakona proti kriminalnemu sindikalizmu, so prišli v sodno dvorano imigracijski uradniki. Ko je sodnik zaključil obravnavo, so agentje zaprli izhode in zahtevali od vsakega udeleženca izkazilo o legalnem vstopu v Združene države. Krog petdeset oseb je bilo aretiranih, ker niso imeli izkazil pri sebi. Nekateri so bili pozneje izpuščeni, ostali pa so bili pridržani zaporu v svrhu nadaljnje preiskave.

LLOYD GEORGE ZAČRTANJE VOJNIH DOLGOV

Združene države imajo v rokah ključ, s katerim lahko odpravijo prosperiteto, pravi bivši premijer

New York, 13. apr.—Svetovni ekonomski polom je mogoče preprečiti le s takojšnjim in kompletnim črtanjem vojnih dolgov, revizijo carinskih postav navzdol in razorožitvijo, se glasi svarilo bivšega angleškega premijerja David Lloyd Georgea. To svarilo vsebuje njegova knjiga, ki jo je danes izdala firma Doubleday Doran. Bivši premijer, ki se je nedavno po daljši bolezni spet vrnil v politično življenje, opisuje vojno zgodovino finančnih odnošajev med državami, ki so igrala glavno vlogo v vojni in poznejših mirovnihih pogajanjih. V njej silno napada Raymond Poincaréja, francoskega premijerja za časa vojne, in Andrew Mellona, ki je kot ameriški zakladniški tajnik s premijerjem Baldwinom skoval pogodbo o vojnih dolgovihi. "Amerika ima v rokah ključ do prosperitete," piše George. "Velika Britanija ga nima več. Hooverjev moratorij je bil korak naprej, toda vrat prosperitete ni odprl. Zavlekel je polom centralnih evropskih držav, toda preprečil ga ni. Ničde ne ve, kaj se bo zgodilo, ko poteče moratorij. Negotovost, ki prevladuje, je paralizirala industrije." Lloyd George opozarja Združene države, naj se odločijo za akcijo takoj, ker odlašanje ustvarja nove nevarnosti. Ako črtajo vojne dolge, tedaj bodo na dobičku, kajti drugače grozi Ameriki popolna izguba trga v Evropi. Brezposelnost v Združenih državah bo naraščala, banke bodo še nadalje propadale in tako bo Amerika utrpela večje izgube kot če bi črtala vojne dolge zaveznikiim državam.

Če se preselite, naznanite pošti novi naslov

Chicago, 13. apr.—Čikaški poštar nasprosi, da obvestimo vse one čitatelje, ki so že in bodo to pomlad menjali stanovanje, naj ne pozabijo dati pismonoš svojega novega naslova. V tem času, ko se ljudje navadno selijo, pride nazaj veliko pošte, pisem in časopisov, ki se ne morejo dostaviti zaradi pomanjkanja novega naslova. Naročniki Prosvete, ki se preselijo, naj takoj sporoče svoj novi in stari naslov upravnistiivni lista.

Vozniki preprečili redukcije

Hazleton, Pa.—Organizirani razvažalci mleka so zastavkali proti desetim podjetnikom, ki so po poteku pogodbe zahtevali, da vozniki pristanejo na redukcijo mezde za deset odstotkov. Po dvodnevni stavki so podjetniki umaknili zahtevo in podpisali novo pogodbo z unijo.

Eksplozija granate ubila mladega fanta

Gorica, Italija, 13. apr.—Sedemnajstletni Jože Jeusček je pri kopanju zemlje zadel granato, ki je bila zakopana v zemlji. Sledila je eksplozija, ki je vrgla fanta več čevljev visoko in ga ubila.

Bankirji zanjejo profite

Prisilili so mesto na plačevanje visokih obrestni

Buffalo, N. Y.—(FP)—Stališče bankirjev napram pomoči za brezposelne je bilo pokazano v jasni luči, ko je to mesto apeliralo na nje, naj kupijo bondno izdajo za \$4,790,000. Trije milijoni tega denarja so bili določeni za pomoč brezposelnim, ostala vsota pa za razne izboljšave. Mesto bi zaposlilo več delavcev pri raznih delih, da tako zmanjša brezposelnost. Bankirji niso hoteli kupovati teh bondov, ker so bile določene nizke obrestni. Sele ko so bile obrestni zvišane na šest odstotkov, so jih bankirji pričeli kupovati.

Dasi vse banke lahko dobijo denar od federalne rekonstrukciivne korporacije pod zelo ugodnimi pogoji in niskimi obrestmi, so odklonili kupovanje bondov, dokler ni bila obrestna mera zvišana na šest odstotkov. Največje število bondov je kupila Marine Trust Co. Ta in druga banka bodo v prihodnjih treh letih prejete od mesta samo na obrestnih \$540,000 na račun brezposelnih.

Mestni odbornik G. T. MacGowan je srdito napadal lakomnost bankirjev. Žigoslal je njihovo hipnavščino, ker vedno naglašajo, "da moramo vsi doprinesati žrtve pri reševanju ekonomske krize". Dejal je, da so bankirji v tem slučaju pokazali, da v prvi vrsti skrbijo za svoje profite, za drugo pa se ne brigajo, dasi bodo brezposelni okrajšani pri podpori.

Bankirji in nekateri veletrgovci so tudi otvorili kampanjo, naj mestna uprava reducira plače namakšencev za deset odstotkov.

Ameriške vlade potrebuje trinajst milijard letno

Vzlic vedno večjim davkom, javni dolg narašča

New York.—(FP)—Skupni vladni izdatki, federalni državni in municipalni, so za leto 1929 znašali \$18,048,000,000. To je \$439,000,000 več v primeri s prejšnjim fiskalnim letom. To število vključuje skupne izdatke vladnih avtoritet v Združenih državah. Ta pregled je sestavil odbor Narodne industrijske konference.

Ako bi vsaka oseba plačala enakovo davka, bi prišlo na vsakega \$107.37.

Pregled dalje pokazuje, da izdatki za vzdrževanje vlade stalno naraščajo vzlic večjim davkom, poleg tega pa se viša tudi javni dolg.

Neorganizirane učiteljice ne morejo preprečiti redukcij

Seattle, Wash.—Mestni šolski odbor je naznanil, da bo znižal učiteljicam plače za 12%, da tako zmanjša izdatke. Učiteljice sicer protestirajo, toda to jim nič ne pomaga, ker niso organizirane in valed tega ne bodo mogle preprečiti redukcije.

Pred par leti so imele učiteljice v Seattlu unijo, toda šolski odbor jih je vseeno prisilil na podpis "yellow dog" pogodbe. Pozneje je bila ta pogodba odpravljena, toda unija ni bila reorganizirana.

JAPONSKI VOJAŠKI VLAK POGNAN V ZRAK

Enajst vojakov ubitih in 80 ranjenih pri eksploziji. Razpust japonske vlade v Sangaju

Tokio, 13. apr.—Vlak, na katerem se je vozil oddelek japonske vojaške divizije, je bil sinoči pognan v zrak z dinamitom v bližini Harbina, Mandžurija. Preiskava je pozneje pokazala, da je bil tudi del proge razdejan pred eksplozijo.

Eksplozija je vrgla vlak, v katerem se je vozilo 150 vojakov in častnikov čez nasip v globlino 25 čevljev. Enajst mož je bilo pri tem ubitih in 80 ranjenih. Ogenj, ki je nastal po eksploziji, je deloma uničil vozove.

Vojaki so se vračali v Harbin iz Fanglejona, kjer je prejšnji dan divjala bitka med njimi in kitajskimi rebeli, ki se upirajo japonski dominaciji Mandžurije.

Sangaj, 13. apr.—Kratko uradno poročilo, ki je bilo danes objavljeno, se glasi, da je japonska vlada razpustila komitej, ki je funkcioniral na ozemlju v Sangaju, katerega so zasedle japonske čete. Naloga tega komiteja je bilo vzdrževanje miru in reda v okupiranih teritoriji.

Japonski konzularni uradniki so priznali, da komitej valed raznih zaprek ni mogel vršiti svoje naloge. Pravi vrok razpusta so pa bili ostru protesti s strani ameriških diplomatskih zastopnikov v Sangaju.

Ameriški konzulat je protestiral zadno soboto, ko je siljal pritožbe, da je skušal komitej izsiliti velike vsote od ameriških kompanij v Sangaju pod pretvezo, da protektira njihovo lastnino.

Neka večja ameriška firma, ki je hotela transportirati večji tovor lesa iz Čapeja v mednarodno naselbino, je bila informirana po japonskih avtoritetah, da to lahko stori le, ako plača Japoncem vsoto pet tisoč dolarjev.

Japonci so formalno to vlado pred dvema tednoma s očitnim namenom, da posejze razširijo svojo oblast na večji del Sangaja. Proti temu je takoj protestirala kitajska vlada, sedaj so se pa protestu pridružili tudi ameriški, britski in francoski uradniki v Sangaju.

Insullova propaganda

Washington, D. C.—Pricel, ki so nastopile na zaslišanju pred federalno obrtno komisijo, so izpovedale, da je Arkanasa-Missouri Power Co., kateri načeluje Martin J. Insull, potrošila več tisoč dolarjev v volilni kampanji za F. H. Watsona, ki je kandidiral za župana v Jonesboro, Ark. Watson je vodil agitacijo, da bi prebivalstvo tega mesta prodalo municipalno elektrarno Insullovim interesom. Watson je skušal tudi s podkupnino pridobiti na svojo stran uradnika tamkajšnjega časopisa, kar pa mu ni uspelo. Pri volitvah je bil kandidat elektrarskega trusta poražen.

Premoslititev rudarske obravnave

Harlan, Ky.—Obravnava proti osim rudarjem, ki so obtoženi umora v zvezi z bitko v E-vartu, je bila premečena iz Westchesterja v okraj Harlan. Sodnik je upošteval argumente zagovornikov, da bi transportacija prič povzročila velike stroške.

Oblačilni delavci zastavkali

Greensboro, N. C.—Več kot dvanaajststo neorganiziranih delavcev je zastavkalo proti Blue Bell Overall Co., ko je družba naznanila redukcijo mezd za deset odstotkov.

Izbruhi ognjenikov ponehali

Ljudstvo v ogroženih krajih se je pomirilo

Buenos Aires, Argentina, 13. apr.—Panika, ki je prevladovala med prebivalstvom velikega dela Argentine in Čileja radi aktivnosti ognjenikov, se je polegla, ko so izbruhli večeraj ponehali. Atmosfera se polagoma čisti in sonce je prodrio skozi oblake vulkanskega pepela.

Znanstveniki so šli sedaj na delo in proučujejo vzroke izrednega pojava. Skupina selmolgov sedaj iz zraka preiskuje pokrajine v bližini ognjenikov.

Julio Bustos Navarrete, direktor saltakega observatorija, ki je večeraj z letalom obiskal ognjeniško pogorje, je poročal, da je sedaj samo vulkan Las Yequas aktiven.

Veliko ozemlje od Pacifika do Atlantika, ki obsega del Argentine, Čileja in Urugvaja, izgleda kot da bi ga obiskal snežni vihar. V nekaterih krajih pokriva zemljo 14 palcev debela plast belega vulkanskega pepela. Pepel vsebuje dobre gnojilne snovi in poljedelci bodo imeli od izbruhov veliko korist.

Potresni sunki, ki so spremljali ognjeniške izbruhe, so tudi ponehali in ljudje, ki so bili v nevarnosti, da jih strupeni plini zadušo, so se pomirili.

Nemčija bo razpustila fašistično armado

Vlada se pripravja na to akcijo že dol čas

Berlin, 13. apr.—V političnih krogih so se pojavile govorice, da bo vlada danes objavila naredbdo, ki določa razpust Hitlerjeve armade, katero tvorijo "sunkovne" čete. To armado tvorijo povvečini mladi fašisti in nekateri vojaški častniki bivše cesarske armade.

Na to akcijo se je vlada še pripravljala od zadnjih polletskih navalov na fašistične urade. Policija je takrat zasagla veliko število dokumentov o fašistični saroti. V pruski zbornici je socialistično-centralistična-demokratska koalicija predložila amandment k ustavi, ki določa absolutno večino za izvolitev premijerja. Amandment je bil sprejet s par glasovi večine. To pomeni odpravo ožjih volitev. Amandment so pobijali člani strank, ki tvorijo takovano narodno opozicijo. Neki poslanec je dejal, da je amandment politična sieparija.

Novo zaslihanje o Wagnerjevi predlogi

Washington, D. C.—Senator Wagner je naznanil, da je dobil zagotovilo, da bo senatni komitej za industrije v kratkem uvedel zaslihanje o njegovi predlogi glede ustanovitve federalne uposvelvalne službe. Kongres je že na prejšnjem zasledanju odobril slični načrt, katerega pa je Hoover vetiral.

Nizke mezde v oblačilni industriji

Boston, Mass.—Preiskava, ki jo je uvedla državna komisija, je ugotovila, da je v trinajstih tovarnah, ki izdelujejo tekstilne obleke, povprečna mezdadelavc \$8 na teden. Nekateri, ki so uposleni pri akordnem delu, pa pogosto ne zaslužijo več kot deset centov na uro.

Odslovlivost mestnih uslužbencev

Boston, Mass.—Statistika, ki je bazirana na podatkih iz 56 mest, kaže, da se je število mestnih nameščenencev v mesecu marcu znižalo za 4.9%, mezdna izplačila pa za 8.5% v primeri s prejšnjim mesecem. Vsa mesta vodijo kampanje za redukcijo izdatkov in žrtve so uslužbenci, katerim trgajo plače ali pa jih odpuščajo.

Demonstracije v Washingtonu proti japonskemu imperializmu. Polietja je junaško pretepla nekaj žensk.

PROSVETA THE ENLIGHTENMENT

GLASLO IN LISTINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$2.00 per year...

Advertising rates on agreement—Manuscripts will not be returned.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Datum v objavo, na primer (Marec 31, 1927), poleg celotne ali delne strani, da vam je v tiskalnici, pred tiskom, potrebno, da se vam list ne odda.

Škandalozna igra

Zadnje tedne so se čikaški sodniki skregali med seboj. Spor je bil političen, ker so nekateri sodniki kandidirali pri primarnih volitvah za razne druge urade in kot je navada pri takih prilikah, privleče strankarska strast na dan nelepe reči.

Vsaka nesreča je sreča za nekoga — če se to sme imenovati "sreča". Kjerkoli je vojna, tam se zbirajo v bližini jate gavranov, ki preže na človeška trupla. Za gavrane je vojna bogata žetev.

V Chicagu samem je v teku krize propadlo čez 70 bank in vsota prizadetih vseh znaša ogromne milijone dolarjev. Odkrivali teh finančnih razvalin so do danes izplačali vložnikom deset, dvanajset do trideset odstotkov njihovih vlog, v nekaterih primerih 50 odstotkov in v gotovem številu še niti centa.

In zdaj, ko so se sodniki in razni pravdniki — pristaši raznih političnih frakcij (vsi so pristaši republikanske in demokratske stranke, ki sta lokalno razdvojeni na več frakcij, kolikor je vplivnih voditeljev) — sprli med seboj v politični kampanji, so sami razglašili drug drugega, kako sodnika in advokatska žlahtna šunje tisočake in stotisočake na račun vložnikov propadlih bank!

Omeniti je pa treba, da je ta igra — legalna, Zakona ni, po katerem bi mogli prijeti človeške gavrane. Reče nima nobene legalne zaščite!

Barbarka Kentucky

Hribovska država Kentucky, ki je tam, kjer se začneja ameriški jug, je še vedno v ospredju z barbarkimi novicami.

Navadno tam linčajo črnce. Pred enim letom so tam linčali nekaj rudarjev, ki so naredili ta zločin, da so se organizirali, veliko število rudarjev so pa zaprli. Ko so lansko poletje prišli tja literatje iz New Yorka, da si ogledajo to čudovito državo, so jih zapodili čez mejo kakor gobavce in pisatelja Dreiserja so obtolžili nemoralnega čina. Zdalj prepejajo tamkaj študente iz drugih držav, ki prihajajo tja z isto radovednostjo.

Država Kentucky je lahko v Združenih državah — faktično je — toda Kentukičani ne vedo ničesar o svobodi govora, tiska in zborovanja, ki je zajamčena v ustavi. To so za njih španske vaši in Kentucky bi prav lahko bila kavkaška provinca v dobi ruskega carizma: raslice — politične, gospodarske niti socialne — bi ne bilo nobene.

Ameriški džingoti — oni, ki pravijo, da je današnji kongres v Washingtonu poln boljševoikov — se kaj radi zgratajo nad ruskimi boljševoiki. Hudujejo se, da je v Rusiji tiranstvo, prišlo delo, hincarska justica itd. Če bi oni mogli, bi reformirali Rusijo, da bi bila tako kracanska, civilizirana in vzgledna kot je — kot je — kot je Kentucky.

Američani, ki hodijo zijala prodajat v Rusijo, naj grejo v Kentucky! —

Glasovi iz nasebin

Zanimivejši glasovi iz raznih krajev

Stavka v Ohio

Bellaire, Ohio. — Ze več mesecev nazaj se je med premogarji v vzhodnem Ohio govorilo, da bomo prisiljeni se organizirati radi naznosnih razmer, katere vladajo na vseh koncih in krajih.

Prvo posvetovanje se je vršilo dne 20. marca t. l. v Miners' temple, Bellaire, Ohio. Zastopanih je bilo 27 bivših podružnic UMWA. Sejo je vodil John Cincque in glavni govornik je bil Lee Hall. Sklenjeno je bilo, da se skliče spet delegatska seja 24. marca za nadaljno posvetovanje in da kooperativno proslavimo prvi april s pohodom po mestu. Opazil nisem nobenega pregovaranja od 111 navzočih premogarjev, ampak so bili vsi za UMWA.

Dne 4. aprila je bila sklicana seja pri rovu 6 (R. R. Coal Co.), dvorana je bila nabito polna, tako da niso mogli vsi noter. Po daljšem razpravljanju je bil stavljen predlog: "Kateri ste za stavko, vstanite!" Kakor bi treščil so bili vsi pokonci. Potem je bila dana prilika tistim, kateri so pri volji delati, da vstanejo. Ostali so vsi sedeči. Torej soglasno za stavko.

Izvoljenih je oilo 6 delegatov za ureditev lestvice. Nadalje je bilo zaključeno, da če bi kateri rov nasilno obratoval, da se ga takaj masno piketira in pridobi na dostojen način na stavko. Zaključeno je bilo, da se piketirajo vsi bližnji rovi v W. Va., nakar so mestni in državni policaji zastražili vse mostove, ki vodijo čez reko Ohio, na obeh straneh. Sprva se nekateri niso zmenili za opomin, dokler se ni razpočila bomba solzavica med njimi. Drugač je bilo vse mirno. Poskusilo se je iti tudi s troki in avti, pa so se morali vrniti, s pripombo, da nimamo Ohijčani pravice piketirati v W. Va.

Dondaj je v ti okolici vse mirno, kako bo naprej, je težko prerokovati. Delo počiva, mi pa pripravljamo vrtove (kdor ga ima), da vsaj solate pridelamo, saj za meso ni bilo veliko grošev tudi poprej, zdaj pa nič. Premogarji smo prestali že dovolj gorja. Če bomo stali kakor en moč ramo ob rami, sem prepričan, da bo zmaga na naši strani! Pokažimo baronom premoaga, da i mi imamo pravico do poštenega življenja, da ni še izginila med nami premogarska solidarnost, katera je bruhnila na svetlo naenkrat v obliki stavke. Stojmo v obrambi in se ne premaknimo, dokler ne bodo vsiljene naše zahteve, za katere smo šli v boj in ga nadaljujmo, dokler ne dosežemo cilja in naših pravic. Med nami ne sme biti omahljivcev, ampak vsi kakor en moč stojmo za našo bodočnost na strani! — Stavkar.

"Delavec" prvi koncert

Cleveland, Ohio. — Pevsko društvo "Delavec" odsek soc. kluba št. 28 JSZ, je obdržalo svoj prvi koncert v nedeljo 3. aprila v SD dvorani na E. 109 in Prince ave. v obširnem programu. Sodelovala sta pevski zbor "Zarja" in češki pevski zbor "Vojan", za kar jim v imenu stara "Delavec" izrekam iskreno hvale, enako tudi vsem, ki so nam pomagali na en ali drug način. Uspeh je bil vsestransko zadovoljiv, zakar gre hvale našim delavcem, bodisi članom kakor tudi drugim, ki so nam pripomogli do tega, da je bilo vse v najlepšem redu.

Vi pa, ki ste agitirali proti ter razgovarjali ljudi, da ni treba iti v dvorano ter jih tudi nekotiko pregovorili, za mojo osebo se vam zahvalim, ker čim bolj rujete proti nam, toliko večji uspeh imamo. Vse vaše otročje norčije nam koristijo, vam pa, bodite prepričani, da škodijo. Imenovati nekaj, kar ni, ni lepo in kljub temu nekateri nam in pravičnosti nasprotni ljudje vendar delajo tako. Rujejo proti poštenim delavcem, ne kot posamezniku, pač pa proti skupini. Ne pomislite, da soc. klub pripada soc. stranki, katera se bori za splošni dobrobit vsa človeštva.

To so pokazali, da nasprotujejo, ko so že dvakrat poročali laž v javnosti. Namreč, prvič, da ti in ti so šli v Kanado na dopust, drugič so poročali, da pev. zbor "Delavec" ima te in te v odboru in ko so se zbal nekateri, da mogoče uvedemo preiskavo za dognanje, kdo da je to laž poročal,

so objubili — \$50.00 kot nagrado, ako se dokaže, da je to neumnost naredil kateri izmed njih. Dalje je bilo rečeno, da se bo dalo njih knjige na mizo ter uvedlo preiskavo. Ostalo je pri objubi. Zakaj?!

Pa imejmo potrpljenja, saj vseh dni še ni konec!

Joseph Lever.

Prireditev kluba št. 232

Barberton, Ohio. — Tukajšnji socialistični klub št. 232 pridedi veselico 17. aprila v dvorani društva Domovina na 14. cesti ob 7. zvečer. Na programu bo burka enodejanka, ki je v dobrih rokah.

Nastopili bodo govorniki, ki nam bodo povedali mnogo koristnega za izboljšanje našega delavskega položaja. Pevski zbor "Javornik", ki se je redno izkazal postrtovalnega, nam je tudi to pot objubil, da bo zapel par novih komadov. Mnogo bo zabave. Za mlade in stare bo igral Tomášev orkester.

Odbor kluba vabi vse somisljenike, rojake in rojakinje, da pride na to klubovo prireditev v obilnem številu, da pokakašete, da ste res za delavsko stvar, ker je delavska stranka je edina stranka, ki nas pripelje do rešitve. Vstopnina je samo 25c, mladina pod 15. letom plača 10c. Odbor bo preskrbel po svoji najboljši moči, da bo postrežba dobra.

Odbor.

Trbovlje, Hrastnik in Zagorje

Chicago, Ill. — V pondeljki št. 111 Prosveta sem zapazil dopis Br. Barbicha pod naslovom "Hudič Trbovlje trese". Ne oglekam se, da bi bil morda užaljen, ker sem slučajno od tam doma. Naobratno! Ponogem sem, da sem iz kraja, katerega skoraž vaj slovenski premogarji poznajo. Trbovlje, Hrastnik in Zagorje so bile nekaka predpriprava bodočih rudarjev. Iz teh krajev s "cajnesem" v žepu so se izselili v Leoben, Fönsdorf in Nemčijo. Le malo jih je šlo naravnost v Ameriko. V Trbovljah je bilo za "grinarje" denarja kot smeti ob "colongah". Plačilni dan (colonga) je pa bil prejšnja leta enkrat na mesec, in sicer v Trbovljah vsako tretjo nedeljo v mesecu. Ob slabih "colongah" so k večjem ubili enega, ob dobrih pa po dva in tri. Tepež se je pa redno obdrževal vsako tretjo nedeljo in pondeljek. "Koražedi" so čisto bili le po par ur na klobkah.

Br. Barbich je vse naštel, pozabil je pa na "wasserpinča". Pri pomočnem kopaču je tiskovna pomota, ter se ima glasiti "lehaer" (lehrhauer). Tolmačenje "štirca" ni pravilno. "Štirce" (stuerzen) je po angleško "dumpling ground", ne pa "tiple". Pri Trboveljakem "gverku" je šel "miat" iz "štalna" (jame) naravnost v "štirce", ne pa v "bešarijo" (pralnico). Premog, presejan in opran, je bil "šfedran" v "lure" (vagon), nič pa ni šlo iz "bešarije" v "štirce".

Vsi pri "gverku" so bili 100% organizirani in "check-off" sistem po 20 krajcarjev je šel v socialistično organizacijo. Punt je bil vedno popoln, skebov tam niso poznali. Po preobratu svetovne vojne so komunisti zahtevali denar za "dues", socialisti pa tudi kot preje vsa leta. Ker so bili komunisti v ogromni večini, je družba enostavno uknila pobiranje prispevkov. Vešah so socialističnim "leaderjem" dali "štajgarsko" službo, danes pa ni več tako. Ako si komunist in malo preglasen, te deportirajo v rojsten kraj, ako si pa Trbove (komunist), pa delo zgrubiš, tako da se moraš vseeno poslovi iz tiste "prijazne doline", katero hudič čedalje bolj trese.

Paul Berger.

Nevednost ali sovraštvo?

Chicago, Ill. — V Prosveti z dne 8. aprila piše Joseph Drobnič, Gleason, Wis., "da nobeden član slovenskih soc. klubov ni član soc. stranke, to je druge internacionale v tej deželi, to zato, ker Slovenci so v stranki le kot pritliklasi, brez pravice staviti predloge ali pa glasovati o njih, šorej so samo simpatičariji druge internacionale..."

Ne vem, ali je pisec zapisal to laž iz zlobe ali nevednosti. Pravi, da je bil član soc. kluba, in če je bil, se je pač zelo malo, oziroma nič počul ne o JSZ in ne o socialistični stranki, ne o drugi internacionali, zdaj pa dopisuje, kakor da je v delavski politiki avtoriteta.

Ako je zapisal prej citirani stavek iz nevednosti, naj bi se vsaj prej počul, da ne bi begal poštenih delavcev, katerim je delavska gibanje več kakor pa stresanje neslanosti v dopisih. Če ga je napisal iz zlobe, je vreden še toliko večje obsodbe. Ako bi se bil obrnil prej za informacije name, bi mu pojasnil:

- 1. Jugoslovanska socialistična zveza je sestavni del ameriške socialistične stranke.
2. Člani JSZ imajo v stranki iste pravice kot vsi drugi njeni dobrostoječi člani.
3. Vsak član vsakega kluba J. S. Z. sme glasovati o vseh predlogih in vprašanjih, ki so dani na referendum strankinemu članstvu.
4. Vsak član JSZ ima pravico kandidirati na listi soc. stranke v politične urade, ako ga stranka hominjra z večino glasov.
5. Vsak klub JSZ ima isto pravico postaviti iniciativne predloge v stranki kakor angleško poslušajoče stranke krajevne organizacije. In te predloge smejo naši klubi podpirati prav tako kakor angleško poslušajoče strankine organizacije.
6. V socialistični stranki ni "pritiklin", nego enakopravne postojanke.
7. Vsak član JSZ ima pravico kandidirati na strankine konvencije in biti izvoljen.

King Levinski, boksač, ki je premagal Dempseyja.

Ako že rojak Drobniha hoče metati slabo luč na socialistično stranko in omalovaževati JSZ, naj se pri tem vsaj ne posluša neresnice. Saj je človek tudi v nasprotovanju lahko poštenjak, samo ako hoče biti. Kdor pa ne, se s tem samega sebe predstavi javnosti za "pritiklino".

Charles Pogorelec, tajnik JSZ.

Vladna prodaja alkoholnih pijač

New Waterford, Can. — Znano je, da v tej provinci vlada prodaja vse alkoholne pijače, ali vseeno je butlegarstvo v najboljšem cvetju, posebno kar se tiče ruma in likerjev. V nevtralni coni, to je 45 milj od obrežja, stojijo ladje nakopičene z alkoholnimi pijačami, okoli Nove Scotije, nasproti premogarskega distrikta, to je Glace Bay, New Waterford, Sydney in Sydney Mines. V tako zvani "neutralski coni" policija ali katere druga oblast nima pravice ladj revidirati, čeprav jim je znano, da je na njih "tisto", kar je na suhem prepovedano, zato so tam ladje na varnem in brez strahu. Butlegarji pridejo do ladje vselej ponoči s malimi čolni, si tam nakupijo kolikor si želijo in zopet v temi na morju izginejo, da se neopazano vrnejo do suhega, kjer čakajo troki. Pozabiti se ne sme, da vladne straže pazijo dan in noč.

Prodaja se na ladjah samo na debelo in poceni; en galon najmočnejšega ruma tam stane \$5.00 in manj, butlegarji ga potem s polovico vode pomešajo in prodajo en galon najmanj za \$10.00 do \$20.00, ker imajo svoje sezone. Če imajo ti butlegarski trgovci srečo, da spravijo svojo robo srečno v svoja akri-vališča, da jih inspektorji ali straža na obali ne ujame, tedaj napravijo dober biznis.

Da pa vsi imajo tudi inspektorji ali straže malo smole, pokaže to, kar se je zgodilo zadnji teden: inspektorji so zasačili butlegarje in jim zaplenili 62 sodov (vsak po 5 galonov) ruma. Vse te sode so spravili v klet enega policaja, kjer se je zmirrom zaplenjena roba spravljala (kar je butlegarjem bilo že dobro znano). Korajžni butlegarji so naslednjo noč tako previdno udri v klet, da so imeli čas, da se 30 sodov nazaj zaplenili, ne da bi kdo slišal, čeprav je v hiši spalo 6 oseb in en policaj.

Pred kratkim se je v tej okolici zgodilo še sledeče: V bližini naselbine, ob obrežju Atlantskega oceana, stoji zapuščena stara farma. Pozno proti večeru se pri zapuščeni farmi ustavi dva prazna troka, lastniki trokoy so se pa kmalu izgubili. V tistem času so se videli daleč na morju 3 čolni skupaj, ki so se približevali obali naravnost k stari farmi. Ko je bilo že tema, so se pokazale tri male lučke že veliko bližje (na obratju je bilo "oko pravice" nekak skrito in je vse dobro opazovalo), pozneje je ena lučka (prvi čolnik) srečno pripelavala do suhega in se tam ustavila. "Oko pravice" je že bilo veselo in ga (Dalje na 3. strani.)

Moški in ženske

Uganja številčnega razmerja med spoloma

(Nadaljevanje in konec.)

Vzrokov je mnogo. Med tem ko se deklice igrajo doma z lutkami, se dečki ne strašijo protankega ledu, plavajo daleč ven, se igrajo z očetovo puško, breajo sredi ceste žogo, se obetajo na dirjajoče vozove itd. Pozneje divjajo z motornimi kolesi, izgubljajo življenje kot mornarji, rudarji, letalci, šoferji, vojniki, železničarji, krpelci, elektrotehnikarji itd.; postanejo žrtve pretopov ali dvobojev, se ustrela zaradi gospodarskih polomov, kadijo, pijejo, si krajšajo spanje, morajo zaradi ljubelega kruha pri vsakem vremenu ven iz hiše, četudi imajo nahod ali jih muči španska, morajo bojevati boj za življenje povsem drugače, z mnogo večjo nevarnostjo kot ženske. Toda ne krajšajo moškemu življenja le omenjene velike neznane, ampak se mnogo bolj manjše, navidezno neznane. Žene doživljajo 6., 7. in 8. desetletje svoje starosti, ker vobče živijo mnogo pravilneje in imajo zaradi tega zdravje srca, mnogo trdnješe živce; alkohol in nikotin jim ne kvarita tako zelo ledvic. Proti koncu življenja je razmerje med spoloma postavljeno na glavo; iz 1750:1000 je nastalo 650:1000. V otroških bolnicah je več dečkov kot deklic, v hiralnicah več žensk kot moških!

Razmerje med spoli ni nič usodnega. Ni ga ustvarila previdnost, kakor je mislil Suesemilch, vrtnik Friderika Velikega, da bi se po vojnah razredčeni bataljoni zopet izpopolnili, ali da bi našli, kakor pravi, vdovec z mnogimi otroki po smrti svojih žena še dovolj kohort starih devic, ki so veselo, da dobijo moža, četudi je star 60 let ter ima 7 otrok. Razmerje med spoli je biološko utemeljeno, samo ne vemo, kako; gotovo je izraz kake življenjske potrebe naših prednikov, pa je več ne poznamo; saj so tudi v živalstvu razmerje med spoli vobče uredili življenjski pogoji. Zaradi tega to razmerje tudi ni nič okorelega, ampak se lahko izpreminja in se bo izpreminjalo; saj obstoje danes očitne razlike v razmerju spolov pri posameznih skupinah prvobitvalta in se opašajo tudi spremembe. Razlike, ki so ugotovljene med mestom in deželo, med premožnimi in revnimi sloji, med stari in mladi roditelji ali je gotovo treba razlagati z različno nego otrok. V Franciji je zaradi nazadovanja porodov presežek na dečkih v 19. stoletju padel (baje od 1070 na 1040). Pri Zidih pa, kolikor pač še živijo po zakonih svoje vere, je število dečkov daleko največje v vsej Evropi; oni ne poznajo odpravljanja telesnega plodu, zaradi tega je pri njih število porodov zelo visoko; dojenčkov umre zelo majhen odstotek. Razmerje med dečki in deklicami je 1100:1000.

Večje število dečkov po vojnah se da razložiti neprisiljeno: vojne plojenje nasilno prekinjejo; po vojnah se pojavlja večja volja za potomstvo; posledica tega je tudi, da je naraščal deležen večjega negovanja. Čim manj zarodkov bo človeštvo umorilo, čim bolj ljubimivo bo ravnalo s nosečimi ženami, z merojenjem in potem z rojenim otrokom, tem večje bo število dečkov. Če bo hodočnik bolj bdela nad otroki pri igranju, nad življenjem moških pri izvrševanju njihovega poklica, tem dalje časa se bo ohranil presežek novorojenih dečkov, tem pozneje se bo pojavilo prav gotovo obžalovanje vredno stanje, da morajo med narodi, kjer je v navadi enoženstvo, ženske že iz številčnih vzrokov ostati neporočene. In če je danes število dečkov in deklic enako v starosti 16—20 let, se bo ta doba pomislila časoma v vedno večjo starost. In nekoga dne bo mogoče doseženo za kulturne narode idealno stanje, ko bo v vseh starostnih dobah več moč, ki skrbe za svoje žene, kakor pa žens, ki so navezane na preskrbo po možeh. R—Zs.

Nenavadna operacija

Pittsburski ranoceinik dr. Morris je izvršil izredno težko operacijo na nekem 14-letnem dečku, ki se je poneprečil pri kotanju. Padel je na skalo, kjer si je močno poškodoval spodnji del života, zlasti vrhanico. Ta nesreča je povzročila pri poneprečenem dečku močno notranje krvavenje. Pojavili so se tudi znaki opasnega zastrupljenja.

V zadnjem času, ko že skoraj ni bilo več misliti na rešitev bolnika, se je kirurg odločil za svojevrsten poskus. S pomočjo dečkovega očeta, ki je tudi zdravnik, je odvzel dečku približno polovico krvi in jo hranil v cevkah v normalni telesni temperaturi. Kri je prečistil in jo nato reinjiciral bolniku v roko. Medtem je deček oču bolniku odstranil vrhanico. Bolnik je prenesel transfuzijo in njegovo zdravstveno stanje kaže že vse znake izboljšanja in končne ozdravljenja.

Umetni gumi

Po pet in dvajsetletnem napornem raziskovanju se je ameriškiemu duhovnemu Juliju Newlandu posrečilo izdelati blistavene skrivnosti umetnega gumija, ki ga znanost išče že toliko časa. Najvažnejša sirovina za pridobivanje tega gumija je kalcijev karbonat, temeljni snov acetilenskega plina. Pred 25 leti je Newland z rastopino, v kateri je bil kalcijev karbid, baker in amonijev klorid proizvajal plin, po mnogih nadaljnjih poskusih je dosegel poleg tega še neko olje in še pozneje silno elastično snov, ki je imela neko podobnost s gumijem. Po teh poskusih, ki so mu razodeli pot do umetnega gumija, je začel acetilenski plin obravnnavati s hidroklorovo kislino in je res našel dolgo iskano snov. Novi gumi sicer še ni pripraven za avtomobilske obrode, kaže pa več lastnosti, ki mu dajejo prednost pred naravnim gumijem. Predvsem so odpornejši proti kislini in raznim drugim snovem, ki uničujejo naravni gumi.

Benjamin Cardozo (levo), največji član federalnega vrhovnega sodišča, o katerem pravijo, da je liberalnega mišljenja.

Vesti iz Jugoslavije

(Glavna poročila iz Jugoslavije)

Ljubljana, 22. marca 1932.

Tromostje dovršeno

Že pred nastopom zimskih metev je bilo frančiškansko tromostje v Ljubljani dograjeno. Po obdelavi betona sta bila stranska mostiča izročena prometu. Skladno s stranskima mostičema so postavili tudi na srednjem mostu nove stebre v ograji. Na vseh treh mostovih stoji lepi stebri za svetiljke, ki so jih te dni montirali in ki so lepi kot oni v tivolskem parku. Lice tromostja je zdaj popolnoma dovršeno. Ni pa pod mostom zgrajenih še javnih stranišč in tudi srednji most še ni urejen za izključno vozni promet. Srednji, stari most bo namreč le za promet z vozili, dočim se bodo ameli pešci posluževati le stranskih mostičev.

Center mesta je a tem mnogo pridobil. Poleg tromostja bo treba zdaj še urediti ves Marijin trg, treba bo prestaviti nekam Prešerna (še zmerom ne vedo, kam bi z njim) ter trg zaokrožiti v ustrezajočo celoto.

Pobjo na Jožefovo

Prazniki so za maše in poboje. Jožefov praznik 19. marca je pa vrhu tega še praznik za vespolno Jožefov in Pepp na Slovenskem. In zato so na Jožefovo po krčmah na delih in mestih pridno pili in se tudi pridno pretepali. Do poboja je prišlo tudi v Zgornji Pristavi. Ta pobjo je zahteval življenje mladega fanta.

Fantje so pili v Pihlarjevi gostilni, vinjeni so se sklicali iz gostilne na cesto, kjer so se začeli pretepati. Med njimi je bil tudi Habjanč Anton. Obdeloval so se s koli in noči ter tako prišli med pretepanjem in presiljanjem do posestnika Blaža Stjenka. Tam se je Habjanč, ki je bil menda še nekaj ranjen ali omoten, naspil na plot in se sploh ni pretepal. Nenadoma pa je dobil tečaj udarac po glavi. S težavo se je privlekel domov, a drugega jutra so ga domači našli mrtvaga na skednju. Imel je počeno lobanjo in je umrl zaradi otrpnjenosti možganov. Kdo je pokornika udaril, ne vedo. Zandarmerija je aretirala celo vrsto fantov, za pravega storilca pa ne vedo.

Prazniki so za mašo in poboje.

Poneareči ustrelili očeta

Iz okolice Murake Sobote poročajo o nesreči, ki se je dogodila v Selu. Pri posestniku, bivšem logarju Adamu Kerčmarju je živel sin Jan ter vnuk, čigar oče je v Ameriki. Zena starega Kerčmarja je bolna in leži v postelji. V nedeljo 20. t. m. je sjustraj opazil vnuk skozi okno, da leta blizu hiše vrana. Prosil je starega očeta, naj mu to vrano ustrelj. Namestu deda pa je hotel ustreliti malemu fantiču Jan Kerčmar. Ko pa je vzel puško v roke, se je po nesreči spročila in naboj je zadel deda Adama Kerčmarja v tilnik, da se je zgrudil na postelj k bolni zeni, ki se je od groze onesvestila. Kri in možgani so se pcedili po bližini. Sin je priskočil k očetu, spoznal, kaj je storil ter nekaj časa kot brez uma letal krog hiše, nato pa se napotil sam k orožnikom prijaviti nesrečo. Nesrečna smrt bivšega logarja Adama Kerčmarja, ki je bil splošno priljubljen, je zbudila mnogo sočutja med okoljani.

Umrli sta pri št. Pavlu v preboidki okolici Antonija Godca, stara 69 let, v Ljubljani trgovca in posestnik Alojzij Zorman, star 77 let. V mirni, oziroma v vasici Zabrdje je umrl 23-letni Jože Možina. Podlegel je poškodbam, ki jih je dobil pri nesrečnem dogovku 12. t. m. in o čemer smo poročali. Z veliko rano v trebuhu so ga takrat prepeljali v kandijsko bolnico, kjer mu pa niso vedeli pomoči. Rana je bila smrtna.

Naplavljeno truplo. Pri Krškem je Sava naplavila žensko truplo, ki je bilo najbrž že nad mesec dni v vodi, ker je že v razpadačem stanju in razjedeno. Identitete ni bilo mogoče ugotoviti. Vrhijo se poizvedbe.

Samomorilka ali žrtve zločina?

Nad Falo so našli v gozdu oblenko. Stara utegne biti 27 let. Kljub vestnemu poizvedovanju niso še mogli ugotoviti identitete. Dekle je bila dokaj dobro oblečena in utegne biti kaka tujka.

Ne ve se še, ali gre za zločin ali za samomor. Neznanko so videli v nedeljo v Selnici pri cerkvi in kasneje v gostilni v družbi nekkih fantov. Lahko da so ti fantje izvršili na njej posilstvo ter jo nato obesili, da prikrrijejo zločin, lahko pa tudi, da se je obesenka usmrtila sama.

Položaj na Jesenicah je neizpremenjen. Na skorajšnje rešitev jeseniške brezposelnosti ni upati. Beograd kredita ne mara dati, podjetje pa pravi, da brez 30 milijonskega brezobrestnega posojila ne mara odpirati fabriških vrat. Občina in razna organizacija pošiljajo v slovenski in beograjski svet prošnje za pomoč pri prehrani brezposelnih delavcev in njih družin. Za samo prehrano, kurjavo in razsvetljavo potrebuje jeseniško in kropsko brezposelno delavstvo krog en milijon 300 tisoč dinarjev na mesec!

Dva obsojena na smrt

Izjemno sodišče za zaščito države v Beogradu je dne 14. t. m. končalo proces proti obema atentatorjema na zagrebškega ravnatelja novinskega koncerna "Jugotampa" Josipa Slegia. Oba obtožena, Babič in Pospilji, sta bila obsojena na smrt na vešilih. V odsotnosti. Oba atentatorja sta namreč pobegnila po atentatu na Slegia in po umoru enega zagrebških detektivov čez mejo ter ne vedo oblasti, kje se nahajata. Zato so s procesom proti njima čakati do zdaj, zdaj pa so ju v odsotnosti obsodili na smrt.

Sneg in težave z njim

Kot smo že poročali, je po drži zapadel pred tednom dni nov sneg. V Sloveniji ga je zapadlo nad pol metra. Na Gregorjevo, ko se ptički ženijo, je bila vsa Slovenija ovita v novo, debelo plast snega in ptiči so zmrzovali ali pa se zatekali k hišam po hrano in toploto.

Ljubljanskemu magistratu je napravil ta sneg precej težav. Magistratni proračun za kidanje snega je bil namreč že s kidanjem februarkega snega izrpan, ta-le marčev sneg pa je naltaval brez odobritve mestne občine in proti postavkam njene proračuna. Snega je naneso precej in občina ga je morala dati kidati in voziti v Ljubljano. Storiči so to s teškim srcem — proračun so prekoračili za 300.000 Din. Pred dnevi je nehala snežiti, zdaj v cvetnem tednu si je solnce in čez dan se sneg pridno topli, ponoči zmrzuje.

Cestni promet je moral biti ponekod prekinjen, dokler niso dobro zorali vseh cest, vlakci so imeli zamude.

Tudi po hrvatskih pokrajinah je zapadlo mnogo snega in liška progja je spet zamešana, da so morali promet ustaviti. V Bosni je prišlo že do več bitk z volkovi, ki jih glad in mrz taret tako hudo, da napadajo vasi. V vasi Čitluk pri Banja Luki so morali vsi vaščani z orožjem nad čredo volkov, ki so se priklatili iz gozdov v vas. Nekaj so jih pobili, snega so ujeli živega, druge pa pregnali. Volkovi so v vasi razgrajali več pasov.

Jeseniške tovarne so zaprte

V smislu odpovedi tovarniškega vodstva, so se dne 15. marca o polnoči jeseniške tovarne ustavile. Nad obojestransko sto jeseniških kovinarjev je brus dala, z njimi vred so v pomaj.

kanje pahnjeni njih družinski člani, skupno krog 10.000 ljudi.

Podjetje je hotelo obdržati v službi kakih 150 delavcev, ki naj bi pazili na prostore in stroje, ter nakladali izdelke v vagona. Delavske organizacije so pristale na to, a s pogojem, da prejmejo vsi ostali delavci dnevno po 15 Din in za vsakega družinskega člana po 8 Din podpore. Tega vodstvo tovarne ni sprejelo in zato ne bo podjetje smelo obdržati niti enega delavca za strazno in vzdrževanje obratov. Delavci bodo postavili svoje straze pri vzhodu v tovarni, da bodo preprečili vsak odstop onih, ki jih bo podjetje hotelo spraviti na delo. Strazile bodo menda tudi delavke in delavske žene, katerih Zveza delavskih žena in deklet je v zadnjih mesecih številčno zelo narasla in je priredila že lepo število dobro obiskanih shodov.

Pohoda v Radovljico pa ne bo, ker so ga oblasti najstrožje prepovedale. Na Jesenicah, na Savi in Dobravi je mnogo orožnikov, da skrbijo za red in da zadušijo vsak glasnejši krik po kruhu.

Kropski žebjarji odpuščeni

V Kropi, sedežu naše žebjarke industrije, ima Žebjarska zadruga svoje delavnice. Te delavnice so zadnje čase znižale plače svojim delavcem na minimum, zaslužili so jedva do 400 Din na mesec, kar še za samce ni dovolj. Zdaj je tudi ta zadruga ustavila obratovanje in poslala vseh 200 delavcev na cesto, češ, da ni naročil.

Spoljov poljedelstva in industrije

Ne da bi trdili, da je njihov načrt rešitev je današnjega gospodarskega gorja, nekateri vodilni krogi v Ameriki v zadnjem času predlagajo, da se tam, kjer je to mogoče, spoji industrija in poljedelstvo. Pred očmi imajo možnost, da bo industrijski delavec živel na mali farmi, od koder bi lahko šel na delo, in na farmi produciral vsaj toliko, kolikor potrebuje za lastne potrebe. Na drugi strani bi industrijski zaslužek dopolnil prihod iz poljedelstva in prispeval k odplačevanju hipotek. V časih slabe zaposlenosti ali brezposelnosti pa bi delavec vsaj imel svoj lastni dom in živeč. Predlaga se tudi, da bi se tovarne ali celo industrije namestile v manjših naselbinah bližje viru živeča.

Eden izmed predlagateljev takega sistema je newyorški guverner Roosevelt, po načrtu katerega nekateri vrste industrije bi se iselile iz prenatrpanih mest, kjer je največ nezaposelnosti, v manjše naselbine, kar bi prispevalo k ravnateljstvu med industrijo in poljedelstvom. Po pomanjkanje ravnateljstva je po njegovem mnenju snatno odgovorno za današnji tragično situacijo, ko producenti ne morejo prodati vsakega blaga, ki bi ga radi napravili, in konsumenti ne morejo kupiti, kar bi radi imeli.

Kako je nastalo to pomanjkanje ravnateljstva med industrijo in poljedelstvom? Znano je, da so se Združene države v razmeroma kratkem času spremenile od pretežno poljedeljske dežele v pretežno industrialno. Pred enim stoletjem je 75 odstotkov prebivalstva živel na farmah in 25 odstotkov v mestih. Današnje je malone obratno. Na drugi strani nekateri ugovarjajo, da če danes ameriški farmerji producirajo več kot morejo prodati s dobičkom. Ako torej ima dežela več kot dovolj farmerjev,

čemu naj se drugim nasvetuje, da se lotijo poljedelstva, pa naj bo še v tako malem obsegu?

Tisti ugovor pa bi veljal tudi proti vstopu več ljudi v katerokoli drugo stroko. Profesionalci je preveč, industrija ni v stanju absorbirati vseh delavcev. Ali vse to ne bo nikdar odganjalo ljudi od industrije, pa tudi ne od poljedelstva. Dejstvo je, da se je l. 1920 vseh kot 1.392.000 ljudi iselilo iz mest na farme in da prvič v zadnjem desetletju imamo skoraj ravno toliko ljudi, ki se iseljujejo iz farme v mesto kakor obratno.

Eden izmed glavnih ugovorov proti "poljedelstvu za prosti čas" je, da delavec bi bil na ta način privezan na kraj, kar bi ga napravilo bolj odvisnega od delodajalca in bi vkrátilo prilagodljivost za boljše delo drugje. Na drugi strani mnogo koristi govori v prilog taki ožji zvezi med poljedelstvom in industrijo. Problem distribucije bi se znatno olajšal. Konsumcija poljedelskih pridelkov bi se znatno povečala, ako bi prinesli konsumente bližje farmi. Treba je na pr. pomisliti, da farmer, ki pošilja mleko v mesto, 200 milj daleč, dobi 2 in pol do tri centov za kvart. Ko pa je mleko šlo preko mlečnih postaj, mlekarn, prevoza itd., stane konsumenta 12 centov. Ako bi znatno število teh mestnih družin živelo bližje viru pridelka, bi lahko plačevalo polovico sedanje cene in zato bi uporabljale mnogo več mleka. Isto velja tudi za druge pridelke.

Druga korist je v tem, da bi mnogi delavci prešli na poljedelstvo, ne da bi takoj morali pretrgati svoje zveze z industrijo in ostali bi pri starem poklicu. Delavec bi ostal še vedno blizu industrialnega mesta in utival koristni mesta in farme obenem. Stanoval bi bolj kot v mestu, ne da bi počutil osamljenost življenja na farmi.

Poskusi v tem pogledu so se že storili. Henry Ford je najbolj znan med industrialci, ki podpirajo tak sistem. Po njegovem načrtu bi se malo poljedelstvo delavca vršilo pod nadzorom poljedelskih strokovnjakov. To bi sicer zagotovilo uspeh poljedelskega podjetja, ali po mnenju drugih bi vkrátilo privatno inicijativo in svobodo malega farmerja. Posebna pomenka vredno je podjetje židovskega poljedelskega društva, ki je nakupilo velik obseg zemljišč blizu New Brinwicka, New Jersey, nadaleč od New Yorka in ga parceliralo v male farme. Vzle sedanjim razmeram društvo trdi, da je uspešno. —Flis.

RAZNE VESTI

Ameriški delavci odhajajo v Rusijo

New York, 13. apr. — Med potniki, ki so se sinoči vkrcali na parnik Bremen, je tudi grupa 180 ameriških delavcev, ki je na poti v Rusijo. Obiskala bo razne kraje Sovjetske unije in proučevala tamkajšnje industrijske metode. Obisk je aranžirala organizacija Prijatelji Sovjetske unije.

Boda v Buffalu narasla

Buffalo, N. Y. — Richard F. Mulroy, direktor mestnega blaginjskega departamenta, je izjavil, da število oseb, ki potrebujejo mestno podporo, stalno narasča. Mesto mora skrbeti za več kot 16.000 družin in je potrošilo za nje v zadnjih šestih mesecih štiri milijone dolarjev. Krog 45.000 delavcev je brez dela.

Arthur H. Compton, profesor fizike na čikaški univerzi in prejemnik Nobelove nagrade, ki zdaj špecializira na polju "kosmičnih žarkov," z ženo in sinom.

Glasovi iz naselbin

(Nadaljevanje z 2. strani.)

Je takoj sprejelo, ker je že cel dan in noč čakalo. Preiskan je bil čolnic skoz in akov, ali vse zastoj, niti enega "drinka" ni bilo, le slana voda vsepovsod. Ribič, star majnar, je naložil nekaj rib, jih zložil v žakelj in odšel domov.

"Okno pravice" si je mislilo, da je to bila samo "forpatrola" in se ni čutilo nič prevaranega, poskrbelo je, da je v kratkem času prišla neopazano še vsa ostala rezervna policajska pomoč, ker glavni plen ni več daleč in kmalu bosta ostala dva čolna s tovarno priatela, najsiho še eno miljo niže ali višje ob obali. Ostala dva čolna sta se že precej približala ali začela sta plavati 1/2 milje nazol in sta se zopet vrnila in potem zopet dol in nazaj in tako sta se sprehajala do ene ure ponoči, predno sta pristala. Sprejem in okolščine so bile kot pri prvem čolnu in ravno tak je bil rezultat—nič in nič kot le ribe in ribe!

Dva dni pozneje je bilo v novinah poročano, da so omenjenega večera imeli butlegarji veliko srečo, ker se jim je posrečilo "manever" s tremi praznimi čolni in dvema trokoma, ker se jim je na drugem mestu in ravno ob tistem času posrečilo izločiti in spraviti na varno celo zalogo sodov alkoholne pijače. Troki in čolni so pa bili samo zato, da so vse "oči pravice" bile tam bizi!

Neki skupini butlegarjev je bilo znano, da gre druga skupina ponoči po rum. Ob eni uri ponoči so priplavali čolni z rumom neopazno nazaj do dogovorjenega mesta. Bilo je 20 sodov po 10 galonov vsak in 25 sodov po 5 galonov vsak. Isločili so hitro iz čolnov in potem na dva troka 20 sodov po 10 galonov vsak in nato hitro odpljali v svoje skričališče. Dva mošta sta ostala tam za stražo, medtem je druga skupina skrinjo pazila. Komaj je prvi tovor bil odpeljan, je druga skupina došla s svojima dvema trokoma in naskočila na stražo. Te so mislili, da so prišli policaji in se spustile brez sledu v temno noč. Tedaj so napadali prav v miru naložili 25 sodov po 5 galonov vsaki in se odpljali. Ko so se lastniki ruma čez čas vrnili, na mestu ni bilo ne ruma ne straže, so tudi mislili, da je policija zajela rum in stražo pod ključ pravice in so se v strahu izgubili v temni noči. Vendar so kmalu pronašli, kdo jih je oropal, ker tisti rum se je prav pod ceno povsod prodajal, samo da so se ga čim prej mogoče iznebili.

Najdaljši podzemski "haulage rope" (slučna vrv) celega sveta, trdi Dominion Coal Co. v Novi Scottiji, da ima ona v svoji majni št. 4 v Caledonia Mines. Omenjena vrv je dolga 7 milj ali 35.200 ft. Za izdelovanje te vrvi je bilo treba 280 milj žice.

Omenjena majna že obratuje 64 let in ker kompanija želi še par milijonov ton kolna iz te majne, tako bo v par letih tista vrv še precej podaljšana. Caledonia Mines št. 4 stoji eno miljo od brega Atlantskega oceana. Tako je sedanji obrat te majne že 6 milj pod morjem.

Herman Drobosch, član društva 558 SNPJ.

Naprej do cilja!

Detroit.—Slov. narodni dom, po katerem stremijo vsi zavedni Slovenci v Detroitu že leta, se bliža svojemu cilju. Treba je le še nekaj izboljšav v načrtih in parna lopata bo zaropotala, da skuplje temelje za stavbo. Dasi finančno še nismo dosegli preračunane vsote, ki jo potrebujemo za financiranje, do posojila prve vknjižbe, so pa vendar glavne ovire in poteškoče premagane. Da se še ni začelo z zidanjem, je varok to, da stavlinski odbor skuša odstraniti vse napake, katere so se naredile pri večjih domovih, obenem se pa skuša črtati iz načrtov vse, kar ni neobhodno potrebno, da se s tem znajajo stavlinski stroški.

Na tem deluje odbor sedaj in zato mu ni bilo mogoče obiskati ostalih delničarjev glede posojila. Zato odbor SND apelira na svoje delničarje in ostale Slovence, kdor more, odzovite se sami pri okrožnih domovih zaupnikih ali pa pokličite Hemlock 5493 J in mi vas običemo. S tem prihranite odbor veliko dela in potov. Vsak dolar šteje, vložite istega v stavlinski sklad SND in storili ste svojo dolžnost.

Vsa slovenska društva so bila o tem pisмено po svojih zastopnikih obveščena, in želeli je, da poročajo nam o svojih zaključkih. Res je, da gre v tej inženirjevi prosperiteti bolj trda, toda delničarji so na delničarski seji odglasovali in zahtevali dom, in se morajo zavediti tega ter biti pripravljene tudi nekaj števov prinesiti za istega, drugače stvar ni izpeljiva. Hočete dom? Odgovorite si sami.

Zenski odtok SND bo dne 16. aprila na 118 Six Mile Rd. imel domačo zabavo. Šepeta se, da bo to pot nekaj posebnega, kar pa je njih tajnost. Ta odtok, na katerega dom veliko računa, je vneto na delu za SND in res je, kjer so one na delu in agitaciji, je uspeh gotov! Datum 16. aprila (sobota) naj bo rezerviran za ženski odtok Slovenskega narodnega doma! —Jakob Gorup.

Prireditel v West Parku

West Park, O.—Našim somišljenikom tu in cele okolice klevetskimi Rojaki Slovenci in Jugoslovani s ploh! Današnje razmere, katere kot delavci a težavo prenašamo, nas atrogo opominjajo, da se potrudimo, da bomo razumeli naš položaj in naše dolžnosti kot delavci, da se moramo sami vsi skupaj potruditi, da se te razmere izboljšajo. Vsi se strinjamo v tem, da mora biti preobrat. Slišimo razna razprave, ali redki so, ki bi prišli s konkretnimi načrti na dan. Potrebne načrte pa najdemo v programu same stranke, katerih se je treba tudi okleniti.

Kapitalizem se krha, močno se krha in zvija v krčih. Ali pa naj delavci le stojijo na strani in gledajo ta prizor? Delavstvo mora na vsak način povsopeti smrt kapitalizmu, ki sedaj izkorišča delovno ljudstvo na vseh koncih in krajih. Delavstvo mora povsopeti revolucijo, ki se sedaj vrši—potom izobrazbe in v glasovnico. Pri političarjih starih strank vidimo le korupcijo, zato pa se mora delavstvo organizirati v lastni organizaciji politično.

Uljudno vabim vse okoliške rojake, da pridejo v nedeljo na 17. aprila ob 8. zvečer na prireditev soc. kluba št. 6 JEZ v dvorano na 12912 McGowan ave. Nastopili bodo govorniki in tudi naša sodruška S. Yellen in dobroznani J. Martinek ter Olga Vehar. Odtok soc. kluba št. 28 pa uprizori zanimivo igro "Rudar!" in zapoje par pesmi. Nastopil bo tudi "Kranjski Janec." Program bo torej res zanimiv in labran. Odtok bo skrbel za vsastransko postrežbo. Mat. Bizjak, taj.

Drugi koncert "Adrije"

Euclid, Ohio. — Kako prijetno, veselo in živo je vse spomladiti. Tako se tudi a prihodom spomladiti naše dramsko društvo "Adrije" prav lepo razvija in pripravljajo za spomladanski koncert, kateri se vrši dne 17. aprila v S. D. domu na Recher ave. Ker bo to drugi koncert "Adrije", zato se prijazno vabi vse omenjeno občinstvo iz bližnje okolice, da se po možnosti odzovete našemu prijaznemu vabilu in tako pripomorete do kulturnega znanja in širjenja kulture v naselbinah tam, kjer je še ni.

Pri koncertu bo tudi sodelovalo pevsko društvo "Soča" iz Collinwooda. Program bo bogato izbran s slovenskimi pesmami. Vsi na koncert, da boste sopes enkrat slišali slovensko pesem na odru Slovenskega društvenega doma! Ne zamudite te prilike!

Matthew Dubevec, tajnik.

Nasmanilo

Johnstown, Pa. — Federacija ameriških državljanov na Moxhamu je sklenila na prošli seji na željo članov in članic, kateri želijo postati ameriški državljanji, da pridejo na prihodno redno sejo dne 17. aprila ob 2. popoldne v SDD. Federacija bo plačala priče in prevožnjo za članice) iz blagajne. Pouk in vsa navodila brezplačno za člane in nečlane.

Rojaki v Johnstownu in okolici, kateri želite postati državljanji, pridite na sejo omenjenega dne.—Frank Pavlovich, tajnik.

Kinofilike

Imperial, Pa. — Delavske razmere so slabe in ni vredno, da bi jih sploh omenjali, pa vseeno še životarimo pod Hooverovo prosperitetom.

Klub št. 31 JSZ je sklenil na redni seji 3. aprila, da priredi program premikajočih slik (movies) v SND na Imperialu na 22. aprila ob pol 8. zvečer. Slike bodo spremljane s govorom. Delavci, zavedajmo se našega položaja. Smo v letu volitev. Volitve so važne, dajmo naše glasove delavskim kandidatom. Klub št. 31 JSZ vabi rojake iz domačih in bližnjih naselbin, da se udeležijo naše priredbe. Vstopnina prosta.

Frank Augustin.

LISTNICA UREDNIŠTVA

Sao Paulo, Brazilija, član društva Ormus. — Uredništvo mora imeti ime in naslov dopisnika.

Igor Štepec

RDEČE NOČI

— Andrej, to brž preberi. Takoj pojdi. Andrej je razgrnil dani listič in naglo čital. Da dobro prebere vse besede, je stopil prav pod luč. Ko je prečital, je postal nervozen in se hlasito obrnil k Marici.

— Kje naj ju iščem? Saj se povrneta.

— Za njima stopi.

— Če ju zgrešim?

— Stori, kakor veš in znaš. Jaz sem povedala.

Marica se ni utegnila dalje z njim muditi. Odlila je nazaj, Andrej si je pa dejal:

— Potem se je res pripeljala. Vražji ljudje mi pa niso dali dopusta v tovarni.

Zelo, zelo ga je jezilo. Nič prav ni vedel, kaj naj stori. Listič je spravil v žep, pogledal na žepno uro in potem privlekal na dan drugo pislo. Bilo je od Ivanke. V njem mu je napisala svoj prihod. Nehote ga je prebral in se zatopil v preproste besede.

IX.

Gospa se je naveličala plesanja. Vsi, ki so prihajali v gostilniške prostore, niso njej prav nič pomenili. Zopet jo je prevzela želja, da pogleda v zadnjo sobo. Pustila je ples in plesalce, se brezbržno ozirala na godec in stopila tja, kjer je čital Andrej pislo skromnega kmečkega dekleta. Prišla je tiho, neopazno. Andrej je ni prav nič začutil. Stopala je do njega in oprezno obitala za hrbtom. Z napornim je zadrževala dih valujočih prsi, a težavo je zmagovala.

Andrej je nekaj začutil. Andrej se je okrenil. Razširil je oči in zastrmel.

Ona pa ni čakala, da bi se od presenečenja vsaj malo osvestil. Pozabila je, da je umazan. Hitro se ga je oklenila in mu izgrala pislo. Potem ji ni bilo nič več do Andreja. Imela je pislo in ga z veliko vnemo čitala. Kakor je bil tedaj, ko je pislo zgrabila, njen obraz veselo in razposajen, tako je med branjem postajala mračna. Vidno je pokazala svoje nezadovoljstvo in ga izrazila tudi z besedami.

Pređen pa je sploh kaj rekla, se je znašel v popolni odločnosti presenečeni Andrej in z železnim glasom zahteval:

— Vrniti! Takoj!

Gospa je zmajevala z glavo.

— To ni moje pislo. Ah, neka druga . . . Zdaj razumem tvojo malomarnost. Jaz sem pa mislila, da se radi mene nisi utegnil preobleči. Si prejel moje obvestilo?

— Sem.

— In odgovor? Ga dobim?

— Poprej mi vrni, kar si vzela! Nikar me se ti ne razburjaj, ko se v fabriki dovolj jezim. Gospa mu je pislo vrnila.

— Na: Zdaj vsaj vem.

— Kaj veš?

— Da me varaš. — Vsem drugim si enak!

— Marta, prosim te, da se vsega nepotrebnega vzdržiš. Ta kraj ni za najine prepere in prerekanja.

— Kje pa naj se potem pogovoriva? K tebi ne smem, zaklepaš se. K meni te pa ni. Še sem nisi zavoljo naju prišel. Druga te mika, mene se pa izogibaš.

Andrej je sprevidel, da mora gledati pisma in vsega vsaj malo pojasniti. Zato ni bil nič več tako osoren in razkačen. Stopil je k njej in jo celo pobozal.

— Z dekletom, ki te grize, sva že izza mlada domača. Zdaj so jo pognali v stiske in ji hočem pomagati. Sem se je pripeljala, na koldvor bi moral, pa nisem dobil dopusta v tovarni. Tem vragom nikoli dovolj ne narediš. Pet jih je za enim človekom, da priganjajo, za malo uslugo pa človekar.

— Pogovor je zmotila natakarka. V zadregi je vstopila in se obrnila proti njej. Morda je imela skrivnen namen, da Andreja reši njene nadležnosti.

— Gospa, plesalec vas pogrešajo.

— Naj potrpe, saj pridem. — — — Nocoj bom prosta ves večer in še čez noč morda.

S temi besedami je zbledela Andreja, ki ji ni ostal dolžan.

— Blagor spočitim ljudem, ki se lahko zabavajo. Da svidenja!

Hotel je kar stran.

Marica se je vrnila nazaj v notranje prostore.

Gospa pa Andreja ni kar tako pustila od sebe. Hitro je skočila k njemu in ga zadržala.

— Andrej, ostani!

Andrej se je ozri nanjo s posmehujočim pogledom.

— Gospa, ali ne vidite, da sem sajasto uniformiran? Umažete se lahko.

Gospa se je Andreja oprilela z vso strastjo in vdano zaprosila:

— Ne muči me, ne postajaj zloben. Ostani! — Ne morem.

— Moraš! Moraš, Andrej! Ne izpustim te. Tvojega odgovora hočem. To, kar je zdaj, ni življenje in ne smrt. — Zakaj me moriš, ubijaš?

Marta je rotila in prosila. Besede so ji mukoma vrele iz srca, predajala se je obupnim izbruhom, Andrej je pa ostal hladen in se ni prav nič menil za njeno vidno trpljenje. Zavrnil jo je z grenkim vprašanjem:

— Zakaj si me ti morila vse dolge mesece? Zdaj, ko nisem več tvoja igračka, zdaj obupuješ. Tigrica! Ali z vsakim, ki pada v tvoje roke, tako počenjaš?

— Krivičen si . . .

Marta je opustila vroče objeme, zahtela, se obrnila od Andreja in sedla k desni mizi. Njega ni več pogledala, z rokami si je zakrila obraz in zajokala.

Andrej se je nekoliko otajal.

— Nihoš, kdor živi ni pravičen. Ne smeš se s solzami. — Kakšen odgovor hočeš?

Marta se je a težavo zbrala.

— Na pislo.

Andrej je postal skoro ljubeznjiv, stopil je k nji in jo pomiril.

— V pislu praviš, da me čaka razodetje. Kaj mi odkriješ?

— Eno samo željo naj zaupam.

— Kakšno?

Strojnik je vprašal zelo prijazno, zato se ga je gospa znova ovila in se mu razodela s prepričevalno besedo:

— Da ostanem moj, samo moj. — Andrej, od vseh, ki so kdaj smeli bliže k meni, si le ti pravi. Prepozno sem te spoznala, zato te muke. Vse drugo se mi gnusi, najbolj pa nepremišljen zakon s starcem, ki ga sovražim. Ti mi pa tega ne verjameš. Ti ne pojmiš, da sem samo ženska, ki zavoljo tebe trpi in kolne ovire, ki so med nama. Andrej, vse predsodke sem zavrgla, ljudje se mi zavoljo tebe posmehujejo, ti pa postajaš trd, brezerčen.

— Sama si kriva. Ne zadržuj me. Saj se še vidiva.

Andrej se je oprostil njenih objemajočih rok, ona je zadržala v velikem nemiru.

— Andrej, še nekaj naj zaupam: ločim se. Potem ne bo ovir.

Andreja je novica rahlo prevzela. Toda takoj se je znašel v tolikem obvladanju, da je mirno prešel preko nenavadne novice.

— O tem se drugič zgovoriva. Ljudje gredo. Zdaj ni čakal. Hitro se je odstranil in zginit skozi dur.

(Dalje prihodajš.)

Ivan Jontez: Gosposka Fifi in Fido iz aloje

Fifi je bila kodrasta psička, prav srčkana, kakor pravi njena gospodarica, mlada in lepa gospa, ki si je z njo kratila čas in preganjala puščobo življenja v brezdelju. Aristokrata psička, kakopak, sicer ne bi mogla biti tako rekoč družabnica po lenobi plemenitene gospe. Fifino aristokrataško poreklo se da zlahka dokazati z dolgim rodovnikom, v katerem je skrbno nanizana dolga vrsta njenih plemenitih in čistokrvnih pasjih prednikov, ki so bili ponos svojega pasjega rodu. Oče in mati sta bila čistokrvna aristokrata, modra kri se je pretakala po njihovih žilah, in Fifi je bila svojemu rodu in stanu primerne vzgoje deležna v polni meri.

Rodila se je Fifi v gosposki palači: še v nejni detinski dobi se je naučila jesti iz lepih krožnikov in skodelic, rabiti pravilno servijeto, se navadila spati in poležavati po zametnih blazinah, poleg tega pa se je navadila tudi pravilnega in dostojnega vedenja v družbi. Tudi je še v zgodnji mladosti pokazala, da teli v nji veliki umetniški talent, kajti že tedaj je rada plesala po zad-

njih nožicah; sčasoma se je razvila v precej dovršeno pasjo plesalko. In pa petje, muzika; slednja jo je vso navdušila, da se ji je takoj pridružila s svojimi sladkim pasjim petjem, za katero pa ljudje, na žalost, nimajo prav nobenega smisla.

Nu, komaj se je Fifi pridružila in privadila vsemu, kar se spodobi za damo pasje aristokrataške krvi, že je prišla po njo lepa mlada gospa, prijateljica Fifine prve gospodarice, ki si je zaželela talentirane psičke, o kateri je čula toliko pohvale, ter jo vzela a seboj. Mali Fifici je bilo tedaj malce težko pri pasjem srčku, ker nerada je zapustila svoj rodni dom in mater — oče je bil v službi pri diplomatih v tujini, toda ker je poleg drugih dobrih lastnosti posedovala tudi dar brze prilagoditve, se je kmalu privadila svojemu novemu domu in gospodarici. To tem lažje, ker je bil novi dom v vsakem oziru silajnejši od starega in se je Fifici godilo še lepše.

Fifi je dobila svojo lastno sobico, česar doma ni imela. Do bila je posteljiča z belimi rjuhami in blazinami, zofa in kup mehkih svilenih blazin, po katerih se je smela valjati edino le ona. Težave pa ji je povzročala nekaj dni muzika, na kateri so ji servirali jedi, ker z doma Fifi ni bila navajena jesti z mize. Toda temu se je prav hitro priva-

dila, kar je bil nov dokaz, da je v resnici izhajala iz aristokrataškega pasjega rodu.

Srečna Fifi je dobila tudi potražnico, mlado, lepo deklet, ki ji je moralo streči, jo vsak dan lepo okopati, namazati z dišečimi mazili, jo parfimirati in napaširati s pudrom; zvečer pa jo je položila v belo posteljičo ter jo lepo odela. Če se je Fifi v posteljiči razbrcala in je gospa to videla, je bila ozmerjana služkinja. Fifici se je videlo to popolnoma v redu. Čemu pa so služkinje na svetu, če ne zato, da strožeje blagorodnim psičkam ter jih negrujejo?

Dasiprav je bila Fifina dolga in gosta dlaka že po naravi precej skodrana, je morala psička večkrat s služkinjo iti v lepotni salon, kjer so lepe in prijazne ženske Fifico še bolj skodrale, namazale in parfimirale. Prava dama ne sme prezirati lepotnih salonov, če hoče ostati v modi, in po tem se je morala ravnati tudi Fifi. Psički je bilo to kar po godu. Potem si je izmislila njeno iznajdljiva gospa, da mora biti Fifina barva, oziroma barva njenega kožuščka v skladu z barvo njene obleke, in tako se je začela spreminjati Fifi v vseh moških barvah in barvnih otenkih. Danes črna, jutri rdečkasta, pojutrišnjem mavričasta ali rumena, in tako dalje. Fifi se je privadila tudi temu in ji je na-

vsežadnje to barvanje celo prav ugajalo. To je povsem razumljivo, ker Fifi je bila ženskega spola, torej tudi ničemurna.

Rekli smo že, da je bila Fifina gospodarica blagorodna ženska, ki se ji kot taki ni bilo treba plebejski potiti za vsakdanji kruh. V zlati zibki se je rodila in jedva je shodila, že so jo učili, kako se najlepše in najuspešnejše da pasti lenoba in preganjati čas, in v glavo so ji vbičjali, da je po svojem rojstvu in krvi vzvišena nad navadne zemljane, in tako dalje. Imela je moč, ki je bil bogat bankir in kateraga denar je smela zapravljati po mili volji in vsaki množini. Fifico je imela dama zelo rada, pred prijateljicami je kar ni mogla prehovati, češ, da bi jo njena izguba bolela bolj kot izguba lastne sestree. Sploh sta si bili gospa in Fifi nerazdružljivi prijateljici; psička je morala spremljati lepo gospo na vseh njenih potih, razen, seveda, na plesu. Pa tudi gospejina zaupnica je postala Fifi. Tako zelo zaupljiva je bila gospa napram Fifici, da ji je dovolila ostati v svojem buduarju tudi kadar je bil pri nji lep, mladi gospod, o katerem je Fifi vedela, da ni gospejin mož, ki je bil vedno preoblečen z degnarimi posli v banki in na borzi. Pa kaj zato — gospa je plemenitega rodu in sme delati, kar se ji zljubi. Sicer pa je bil lep gospod s Fifico le malo manj prijazen kot z njeno gospodarico.

Toda baš ti sestanki, ki jim je Fifi bila priča, so bili krivi, da je psička nekega solnčnega spomladanskega dneva pomigala s košatim repkom ter ušla služkinji, ki jo je peljala na sprehod. Tudi Fifici se je zahotelo ljubezni.

V zapuščeni aleji, polni smeti in smrdeljih odpadkov, kamor je po zaključju zabredla, je uzrla postavnega psa, ki ji je takoj na prvi pogled silno ugajal. Kako bi ji tudi ne bil všeč, ko pa je bil mlad, lep in zastaven, prava podoba pasje močnatosti! Fifi je premagala zoprnost, ki jo je bila objela v tem neblagi dišečem kraju, in z drobnimi koraki se je približala junaku svojih psičkih sanj, ki je baš tedaj izkopal iz kupa smeti in odpadkov veliko kost.

"Fifi mi je ime", se mu je predstavila.

"Izgubi se odtod, kosti v tem kupu pripadajo meni!" je zarenčal nagovorjeni, brez da bi se ozri.

"Saj vam ne mislim kratiti vaših pravic, lepi gospod", je vlijudno pojasnila Fifi. "Od daleč sem vas ugledala in zaželela sem si vašega cenjenega poznanstva. Všeč ste mi. Tako lepega in postavnega psa nisem še videla. Kar dobro se mi zdi, da sem ušla svoji služkinji, ko me je peljala na sprehod."

Fifi je bila res pasje odkritosrčna. Človeška hinavščina, ki jo je obdajala sleherni dan, je ni še pokvarila.

Fifin pravkar najdeni ideal pasje devičice se je ozri in ko je ugledal srčkano psičko, so se mu oči posvetile in sladko se je nasmehljala.

"Hudimana, ne zamerite mi, nisem niti slutil, da me ogovarja tako srčkano deklet! Res ste ljubka, gosposkična Fifi. Prav srčno me vesel, da sem vas spoznal. Moje ime je Fido in v tej okolici sem se rodil in odrasel. Prijazen kraj, a?"

Stopil je k psički ter jo prijazno obvohal. Fifi toliko da ni omedlela.

Tukaj je potrebno neka stavkov izpustiti, ker ljudje nismo spremljivi za takšno pasjo odkritosrčnost, ki ne pozna ovinkov, kakršna je bila lastna Fifici.

Ko sta se Fifi in Fido vzdramila iz ljubezenske ometičnosti, sta se začela ljubeznivo pomenkovati. Fifi je razgrnila pred svojim fantom vse svoje pasje življenje in ni pozabila pobahati se, da je plemenitoga rodu in temu primerno tudi vzgojena.

Fido je vzdihnil: "Vidi se na tebi, da se nisi rodila v umazani aleji in da ne veš, kaj je boj za obstanek . . ."

"Res ne vem", je posegla v besedo Fifi. "Pojasni mi, kaj je to: boj za obstanek?"

Fido jo je postrani pogledal ter se zagnal v kup odpadkov. S krepkimi tacami je razkopaval nemarnijo, da so smeti in odpadki frčali vsenaokrog. Iz kupa je privlekel drugo kost.

(Konec jutri.)

Belo sence na Honolulu

Našim čitateljem je še v dobrem spominu dogodek, ki je nedavno pomaknil razčarani paradiz Havajskega otočja v ospredje svetovnega zanimanja. Trije belokožci so umorili 18-letnega domačina Jožefa Kahahawaja. Zločinci so bili člani ameriške mornarice in pri njihovem podvigu je sodelovala tudi ženska, žena ameriškega mornariškega častnika in znanega pisatelja.

Mlada Kahahawaja so zločinci izvabili v hišo, ga ustrelili in zavili njegovo truplo v rjuho ter ga odpeljali z avtomobilom v skrivnen kraj, kjer so ga hoteli odložiti na skalovitem obrežju. Mogoče bi se jim bila nakana posrečila, da jih ni izdalo sredstvo, na katerega so se najbolj zanašali. Avtomobil je brnel tako glasno, da je zbudil pozornost službojučega stražnika, ki je ustavil vozača in mu hotel naložiti globo. Pri tej priliki je opazil v avtomobilu sumljiv zavitek, ki je odkril stražni zločin. V avtomobilu so sedele štiri osebe: mornarški poročnik Thomas H. Massie, njegova tača Granville Fortescu in mornarja Edward Lord in Albert Jones. Vzrok zločina je jasen od vsega začetka. Kahahawaju so očitili, da je z dvema drugima domačinoma in dvema Japoncema lani v decembru napadel in storil silo ženi poročnika Massieja. Stopila je iz hiše z namenom, da bi se navljala nekoliko svežega zraka. Poročnik je prišla policija, a jih je zopet izpuščila, ko so položili \$2.500 jamčevine. Mešano sodišče iz belokožev in domačinov ni moglo ugotoviti krivde na obtoženih. Tedaj so se rasnevele plemenске strasti in med belci je šlo od ust do ust geslo: "Smrt drugopoltnim, ki so onečastili belo ženo!" Sorodniki onečastjene žene niso preiskovali, kdo je storil očitni zločin, ampak so sklenili na lastno pest maščevanje.

Temboj je postala stvar znana, ker ima Havajsko otočje za Ameriko prav poseben pomen. Ta razčarani paradiz je namreč prelesten košček zemlje s krasnim prebivalstvom. Amerika je napravila iz njega najrazkošnejše središče tujkoprometnega zanimanja. Ne samo Amerika, ves svet je vedel, kaj ima v Havajskih otokih. Vsa Amerika pa je v en glas hvallila in povzdigovala honoulske domačine, ki jih je sama ljubeznivost, prostodušnost in miroljubnost. Navzlic njihovi rjavi polti jih je Amerika, ki sicer mrzi črnce, proglasila zaradi inteligence, ki jih stavi ob bok kavkaškemu plemenu, za sebi enakovredne ljudi.

Ni izključeno, da se je Amerika navduševala zanje zgolj iz tujkoprometnih nagibov. Kajti še po umoru Kahahawaja je šef ameriškega brodovja Pratt izjavil, da pristoji belcem pravica linčanja, če imajo koga na sumu,

da se je izpozabil nad belo ženako.

Kar je sledilo po tistem dogodku, je čisto naravno. Nastalo je gibanje proti domačinom na Honolulu in nobena barva ni bila dovolj temna, da bi jih očrnil, kakor so hoteli. Nenadoma je iz enega v celoti niti ne dokazanega primera nastala govornica, da so domačini na slični način zlorabili štirideset žensk. To pretirano število se je pozneje vsekakor skrčilo na 7. Da, oblasti na Honolulu so šle celo tako daleč, da so dopustile ščuvanje belih proti domačinom. Nastala je afera, ki bi lahko rodila najdalekosežnejše posledice in sam predsednik Hoover je slednjič segel v stvar in dal nalog, da se morajo zločinci zapreti.

To vse je povzročila plemenška mržnja na Havajskem otočju, kjer se odtlej čujejo pritožbe. Domačini se pritožujejo nad belci, da nadlegujejo njihove žene in dekleta, bele ženske pa flirtajo z domačini zaradi njihove lepote in prikupnosti.

DRAGOCENA DEDŠČINA

Slabi časi se ne ustavljajo niti pred gradovi angleških plemenitav in draguljarji bi o tem lahko marsikaj povedali, če bi hoteli govoriti.

Tako je neki aristokrat pozval pred kratkim znanega londonskega draguljarja, kateremu je bil prej stalen klient, k sebi na deželo, da bi se zmenila za zlat namizni service, eno največjih dragocenosti v hiši, ki jo je hotel plemenitaš zaradi denarne stiske prodati. Želel pa si je, da bi mu draguljar izdelal kopijo tega service v srebru in jo pozlatil tako, da bi nihče ne mogel opaziti te zamenjave. Draguljar je vzel za poskušnjo krožnik a seboj. Nekoliko dni pozneje je prišel v grad in dejal plemenitašu: "Zal mi je, a service ne morem kupiti, še manj pa kopirati." — "Zakaj pa ne?" je vprašal lord začuden. "Zato, je vsaj vrnil draguljar, "ker je po vsaj priliki vaš oče že prej prišel na isto idejo."

V JUGOSLAVIJO

Hitra služba vsako sveto polnočič in New York:

ALBERT BALLIN - NEW YORK
DEUTSCHLAND - HAMBURG

Tudi redna služba dobroznanih kabinah parobrovi:

MILWAUKEE - ST. LOUIS - CLEVELAND

Pripravna in hitro izpolnišča zveze in Cherboursa in Hamburga

Na poštomu vprašajte pot

HAMBURG-AMERICAN LINE
117.8. Michigan St., Chicago

NAROČITE SI DNEVNIK LIST PROSVETA

Po sklepu 9. redne konvencije se sedaj lahko naroči na list Prosveta in prišteje eden, dva ali tri člani iz ene družine in iz enega meseca k eni naročnini. List Prosveta stane za vse enako, za člani ali nečlane \$6.00 za eno leto naročnino. Če pa člani še plačajo pri anonsmentu \$1.20 za tednik, se jim to prišteje k naročnini. Mi prištevamo enoga, dva ali tri člani iz ene družine k eni naročnini. Torej sedaj ni vroška, reči, da je list predrag za člani S. N. P. J. List Prosveta je vsaka lastnina in gotovo je skoro v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan. Torej sedaj imate priliko, da se tudi vi naročite na dnevnik Prosveta. Cena lista Prosveta je:

Za Zdrav. države in Kanado \$6.00	Za Ciceru in Chicago je \$7.50
1 tednik in 4.80	1 tednik in 6.10
2 tednika in 3.60	2 tednika in 5.10
3 tednike in 2.40	3 tednike in 3.10

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v pisnu in si naročite Prosveto, list, ki je vaš lastnina.

Pojasnilo:—Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo sahteval sam svoj list tednik, bo moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvo znižati datum za to vsoto naročniku.

PROSVETA, SNPJ, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Priloženo pošljim naročnino za list Prosveta vsoto \$_____

Ime _____ Čl. druživa št. _____

Naslov _____

Mesto _____ Država _____

Nov naročnik _____ Star naročnik _____

Ustavite tednik in ga pripišite k moji naročnini od sledečih članov moje družine:

Ime _____ Čl. druživa št. _____

Ime _____ Čl. druživa št. _____

TELEFON ROCKWELL 4904

TISKARNA S. N. P. J.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih

▼

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA CLANSTVO S.N.P.J.

DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne
Cene zmerna, unijako delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

S. N. P. J. PRINTERY

2657-59 So. Lawndale Avenue
CHICAGO, ILL.

TAM SE DOBE NA ŽELJO TUDI VSA USTMENA POJASNILA